

Η υπαρξιακή ευωδία της ησυχαστικής σύγκρασης ΚΤΙΣΤΟΥ-ΑΚΤΙΣΤΟΥ

Ορθοδοξία / Θεολογία

Ιωάννης Ε. Θεοδωρόπουλος, τέως Καθηγητής Φιλοσοφίας των Επιστημών της Εκπαίδευσης

Η κτίση και τα πράγματα δεν θα φύγουν από τη θέση τους, αλλά θα εμποτιστούν τόσο πολύ με το κάλλος Του που θα εκλείψει όλο το πεπρωμένο τους που τα κρατούσε δέσμια της αναγκών. Το άκτιστο-μακάριο-αθάνατο κάλλος της κτίσης – εκεί όπου ο Γέροντας μιλάει για «λιβάδι» και «παλάτι» – δεν ερμηνεύεται με όρους και αισθητικές κατηγορίες του νατουραλισμού, ή της όποιας «σχολής». Όχι πως αυτές υστερούν σε αξιοσύνη. Αλλά στη σύγκραση κτιστού-ακτίστου, οπότε ο νους του ησυχαστή έχει «όλος καταποθεί» (ό.π.α.,44), χάνεται κάθε περιθώριο κατηγοριοποίησης του κάλλους. Ο κόσμος είναι διάφανος. Και η συνέχεια, όταν πηγαίνει να προσκυνήσει την εικόνα της Παναγίας: «Και μόλις εμβήκα και την προσκύνησα, εστάθην αντίκρυ και την ωμιλούσα ευχαριστώντας, εξήλθε τόση πολλή ευωδία, ωσάν μία αναπνοή δροσοβόλος από το γλυκύτετον στόμα της, όπου εγέμισεν η ψυχή μου και έγινα άφωνος εις δευτέραν έκστασιν ώραν πολλήν» (ό.π.α.). Το αυτό θα διηγηθεί και για άλλη φανέρωση της Παναγίας, οπότε αφού συνήλθε, κατεφίλησε τον τόπο που στεκόταν και ευωδίαζε για πολύ καιρό μετά (ό.π.α.,208).

Η Παναγία, «της ευωδίας το σεπτόν σκήνωμα»! Η Παναγία, της οποίας τα εντάφια ευωδίαζαν, κατά τον άγιο Ιωάννη Δαμασκηνό, μάλιστα δε οι Απόστολοι «..... της εξ αυτών αφάτου ευωδίας εμφορηθένετες ησφάλισαν την σορόν» (αγ.Ιωάννης Δαμασκηνός 1990(2), 196). Η Παναγία, για την ευωδία της οποίας ο ίδιος άγιος αναφωνεί: «...οσμή μύρων σου υπέρ πάντα τα αρώματα» (ό.π.α.,172). Και αλλού: «Ρίνες τη οσμή των μύρων του νυμφίου θελγόμενοι» (ό.π.α.,92). Χάνεις πλέον το παιχνίδι αίτιο-αιτιατό, «οξειδώνεσαι», αναπνέεις μια ιδιαίζουσα ευωδία ζωής αθανάτου, εωσότου από την άκρη του ορίζοντα όπου βρέθηκες να σε ανταμοίβει το απροσδιόριστο κάλλος, κατορθώσεις να ξαναπάρεις τα πράγματα στα χέρια σου. Η όσφρηση του Ησυχαστή υπονομεύει το προνόμιο της όρασης και της ακοής, αλλά δεν αυτονομείται ποτέ, όπως και εκείνες, από το κάλλος.

Επανερχόμαστε στην ευωδία. «Ένα μόνον σας λέγω: ότι και τα ρούχα τους όταν αλλάζουν αυτοί ωσάν μυροθήκη αναψυκτική απλώνεται και ευωδιάζει όλον εκείνο το σπίτι» (ό.π.α.,48). Λέγει ο π.Εφραίμ για το σκουφάκι που του έφερε ο Γέροντας, δώρο της γερόντισσας Ευπραξίας: «Μόλις το φόρεσα, αμέσως πήρα Χάρη...άναψα από προσευχή και θείον έρωτα» (ό.π.α.,102). Η ευωδία θα επιφέρει αγεφύρωτο χάσμα μεταξύ αμήχανου πλατωνικού και ησυχαστικού μακάριου κάλλος. Είναι και η ευωδία ηχηρή απόδειξη ότι δεν βρισκόμαστε σε διανοητική περιπέτεια, αλλά στον κόσμο της εμπειρίας από πρώτο χέρι. Το ησυχαστικό αμήχανο κάλλος αφορά την ωραιότητα της ολότητας της ύπαρξης και της κτίσης, ωραιότητα επαληθευμένη από Γέροντες σαν τον π.Ιωσήφ.

«Μια φορά ενώ προσηύχετο γονατιστός και μέσα σε πλημμύρα δακρύων ως συνήθως, ξαφνικά όλο το κελλί γέμισε από υπερφυσικό φως. Άνοιξε τα μάτια του και μπροστά του αντίκρουσε ένα πυρίμορφο νεανία. Στη μορφή έμοιαζε με νέον

άνθρωπο, αλλά αντινοβολούσε εκτυφλωτικό φως, όχι αυτού του κόσμου... και όλος ο τόπος γέμισε άρρητη ευωδία, σαν να βρισκόταν κάποιος σε εύοσμο λειμώνα»(ό.π.α.80). Ας σημειωθεί εδώ ότι στην τέχνη το ωραίο φανερώνεται μόνον μέσω όρασης και ακοής, ποτέ με την όσφρηση(Δες: Θεοδωρακόπουλος 1977,56).Ο ησυχαστής δεν γεύεται απλώς με το βλέμμα το κάλλος, είναι όλος βλέμμα, «βλέπει» το μακάριο κάλλος της γλυκύτητας του Χριστού. Ησυχαστές, οι αφλέκτως καιόμενοι! Οι από τον καταφλέγοντα τα της αμαρτίας εγκλήματα ωραιοθέντες !

Κάτι ανάλογο συμβαίνει, όταν τα Θεοφάνεια, στη διάρκεια της Νοεράς προσευχής, όντας «έγκλειστος» βλέπει τα τρία παιδάκια και γεμίζει εντελώς ξαφνικά το κελί του υπέρλαμπρο φως. Σημειώνει δε: «Όχι σαν το φως της ημέρας που βλέπουμε». Και τα τρία έχουν την ίδια «ευμορφία και ωραιότητα»(ό.π.α.α,82). Έμεινε έκθαμβος, η χαρά του δεν είχε εξαλειφθεί για πολλές ημέρες, αλλά ούτε και να περιγράψει τι συνέβη ήταν δυνατόν, αφού ο νους καταλάμπει από τη Χάρη και δεν ενεργεί τίποτα δικό του. Το ανέκφραστο κάλλος ανταμοίβει τον ησυχαστή, που θα βρεθεί να έχει μερίδιο από το εν-απομένον. Και σε άλλη περίπτωση που εμφανίζεται η Παναγία στον ύπνο του περιγράφει ότι από τα φορέματά της «εξήρχετο άρρητος ευωδία», που του προκάλεσε απεριγράπτη μακαριότητα και για μήνες αισθανόταν την υπερκόσμιο αυτή ευωδία(ό.π.α.,105). Τι είναι αυτό το εναπομένον ευώδες που διαρκεί; Δεν μπορεί να κρύβει επιφάσεις κάλλους και συμβατικές αλήθειες, είναι αυτή η ίδια η αλήθεια φανερωμένη ως κάλλος.

Αλλά και ο π. Εφραίμ ο Κατουνακιώτης διηγήθηκε κλαίγοντας: «... ξαφνικά βλέπω τρία λαμπερά πρόσωπα να έρχονται κατ' επάνω μου, γέμισε φως το δωμάτιό μου, ευωδία ανέκφραστος. Η πνευματική μου αίσθησις με πληροφόρησε ότι ήταν ο Χριστός συνοδευόμενος από δύο Αγγέλους. Αισθανόμουν τέτοια χαρά και αγαλλίασιν. Τέτοια ουράνια κατάστασιν είχα, που δεν περιγράφεται»(ό.π.α.α,174). Περιγράφει επίσης ο Γέροντας Ιωσήφ πως «ήλθε σε θεωρίαν» μέσα στο κελλί του και είδε τον Κύριο ζώντα σε φυσικό μέγεθος επί του σταυρού εν μέσω ακτίστου φωτός. Η φανέρωση του κάλλους σε βάζει σε περιπέτειες, καθώς φαίνεται να μην συστοιχείται σε δογματικές, παγιωμένες γνώσεις. Βασίζεται στην υποκειμενικότητα, και εξ αυτού του λόγου παραμένει εύκολη λεία παρανοήσεων. Αυτό το γνωρίζουν οι Γέροντες της ακολουθίας του π.Ιωσήφ και μένουν αταλάντευτοι στην θεωρία του κάλλους, δεν σαλεύει ο νους τους, έμαθαν να ζουν με το μυστήριο «φυσιολογικά».

Γράφει, επίσης, ο π.Εφραίμ (της Αριζόνας) εμπειρίες που του εκμυστηρεύτηκε ο π. Χαράλαμπος. Τις απεκόμισε ύστερα από πολύωρη προσευχή. Λέγει λοιπόν ο π.Χαράλαμπος: «Υστερα μου ήρθε μία αλλοίωσις! Πω-πω-πω! Έβλεπα εκείνο το κελλί σαν παλάτι και δεν ήθελα να φύγω! Τόσο ωραίο και καλό μου φαινόταν. Το βράδυ έβλεπα τον ουρανό, την θάλασσα και δεν μπορούσα να βαστάξω τα δάκρυά μου. Δεν ήθελα πλέον να φύγω από κει!»(

ό.π.α.,366, δεσ και 216). Τι είναι αυτή η ασύλληπτη, η δονούσα ωραιότητα; Φως προορισμένο για ησυχαστές. Την χωρίζει άβυσσος από την πλατωνική. Βρίσκεται πέραν της λογικής, της αισθητικής και την μεταφυσικής ωραιότητα. Έρχεται από αλλού, από τον εσχατολογικό ορίζοντα, βλέπει ο Γέροντας ταυτόχρονα το ωραίο και το καλό, υποκύπτει στην δεσποτική δύναμη του μακαρίου κάλλους, διακυβευμένη σίγουρα στάση, αλλά αυτό το κάλλος είναι το περίβλημα του Είναι του.

[Συνεχίζεται]

<http://bitly.com/1r9jTzA>